

Møde i Indenrigsudvalget d. 7. november 2023

**Den kommunale
udligningsordning:
Tid til gentænkning**

H. C. Østerby (A)
Holstebro Kommune

Jesper Greth (V)
Rebild Kommune

Lars Storgaard (C)
Favrskov Kommune

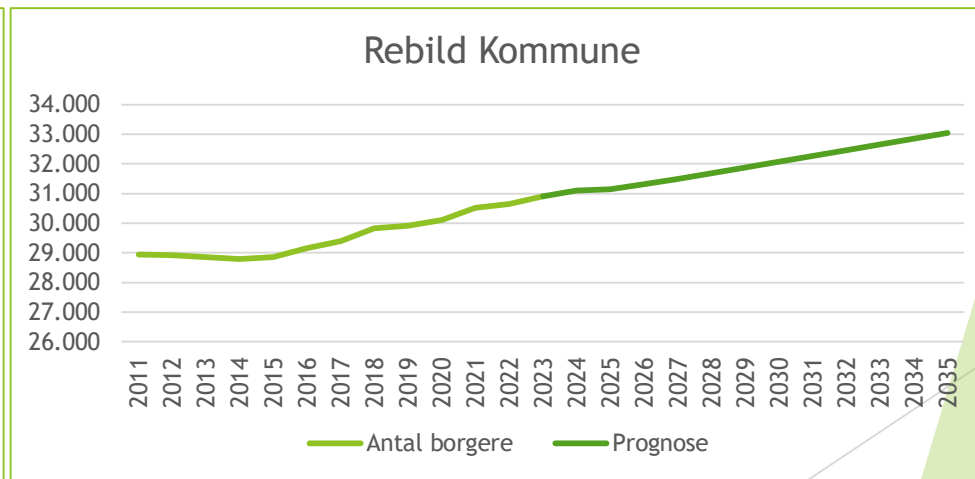
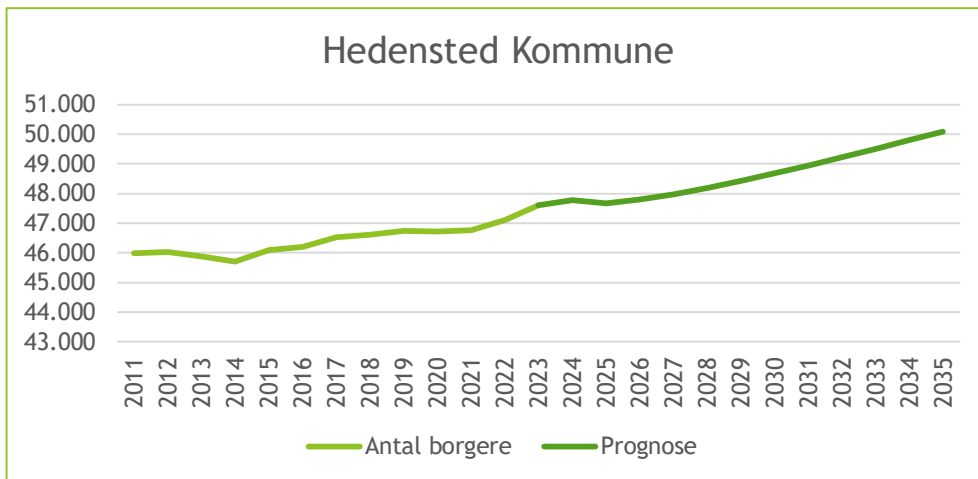
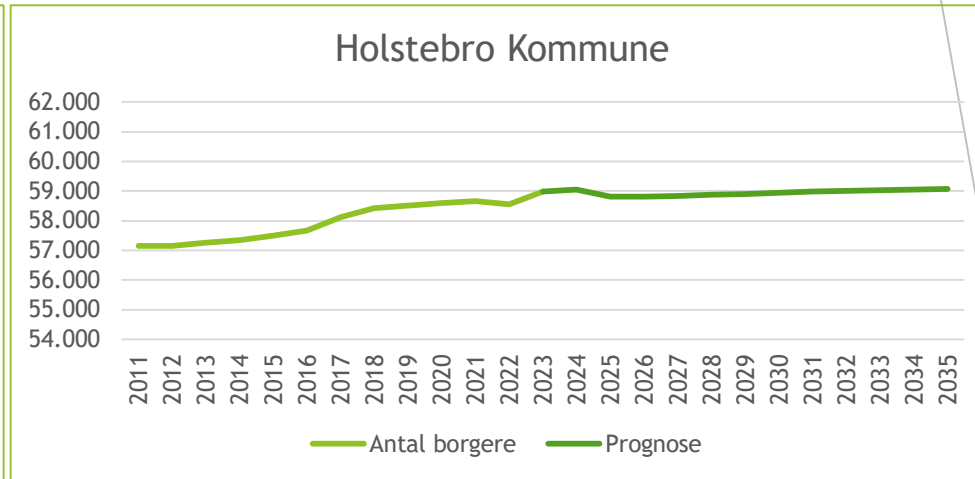
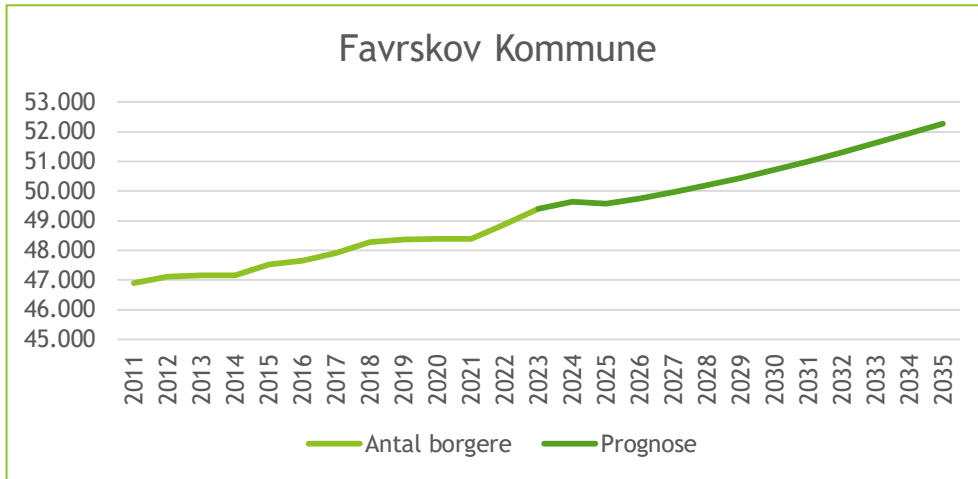
Ole Vind (V)
Hedensted Kommune

Disponering af møde med Indenrigsudvalget 7. november 2023

- 1. Kort om vores kommuner og baggrund for mødet her v. Ole Vind (V)**
- 2. Vores analyse: Hovedpointer v. Lars Storgaard (C)**
- 3. Vores analyse: Nedslag i mulige systemfejl v. Jesper Greth (V)**
- 4. Opsamling og konklusioner ved H.C. Østerby (A)**

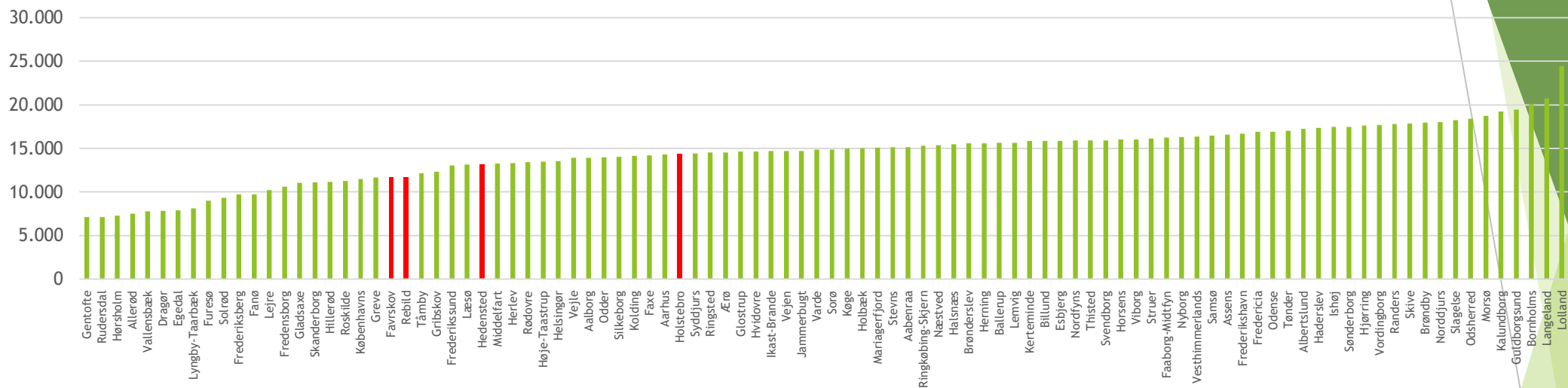
Vi repræsenterer fire kommuner i vækst

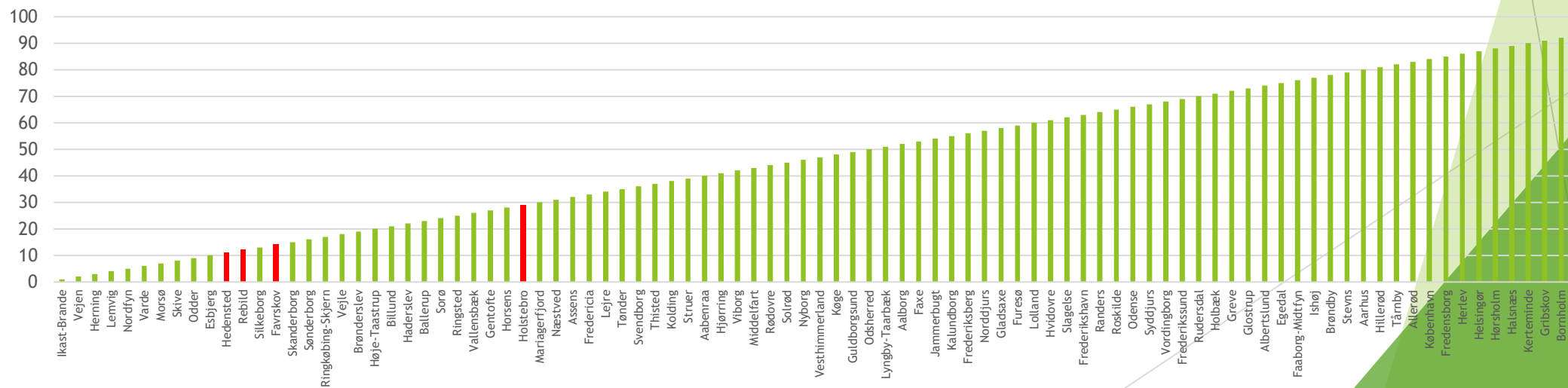
Kilde: Danmarks Statistik

Vi repræsenterer fire veldrevne kommuner

Udgifter til overførsler pr. Indbygger (Kr.) (Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet)

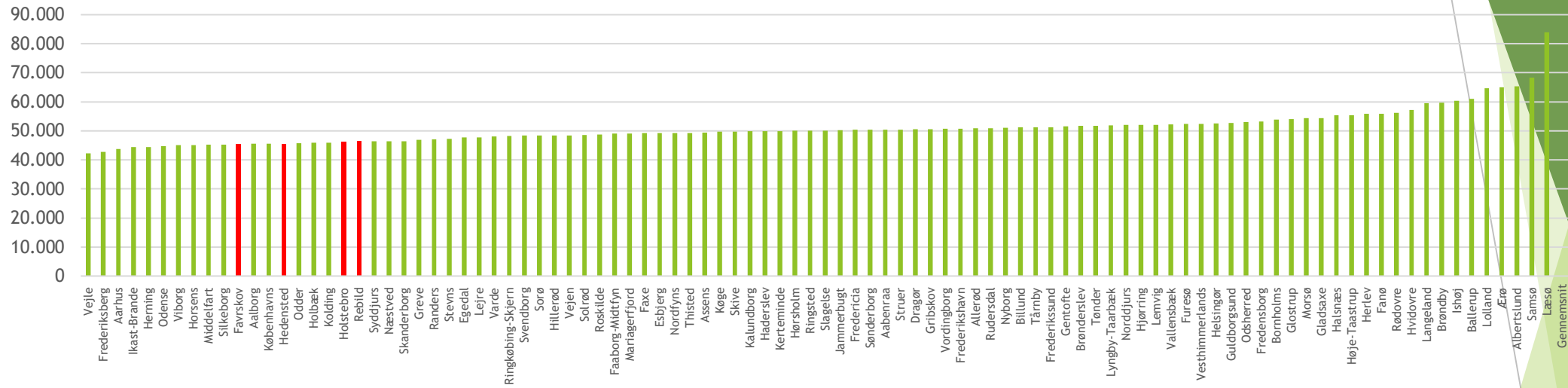

Rangliste over erhvervsvenlighed, hvor 1 er bedst (Kilde: DI)

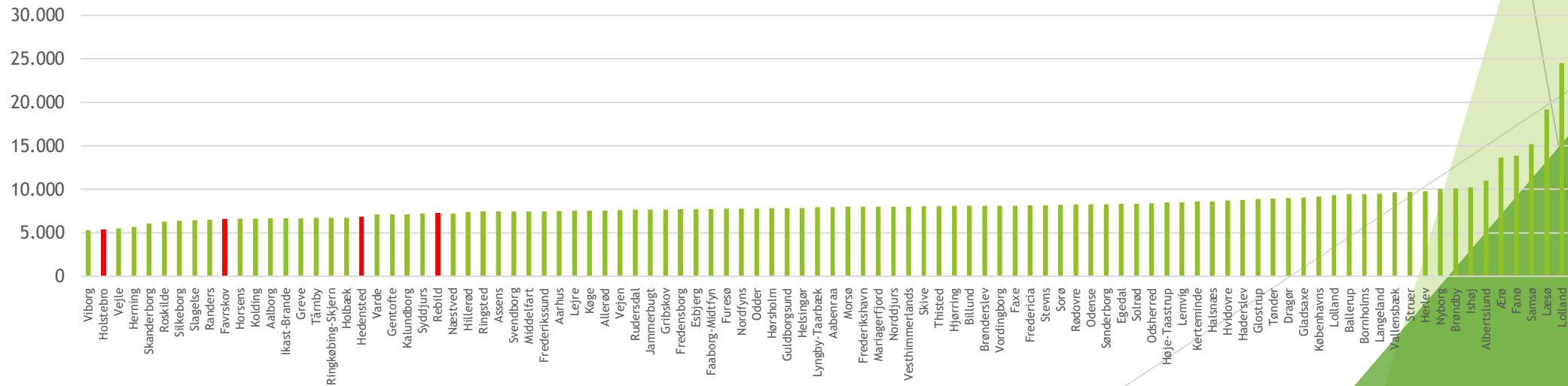

Vi repræsenterer fire veldrevne kommuner

Serviceudgifter pr. indbygger (Kr.) (Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet)

Administrationsudgifter pr. indbygger (Kr.) (Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet)

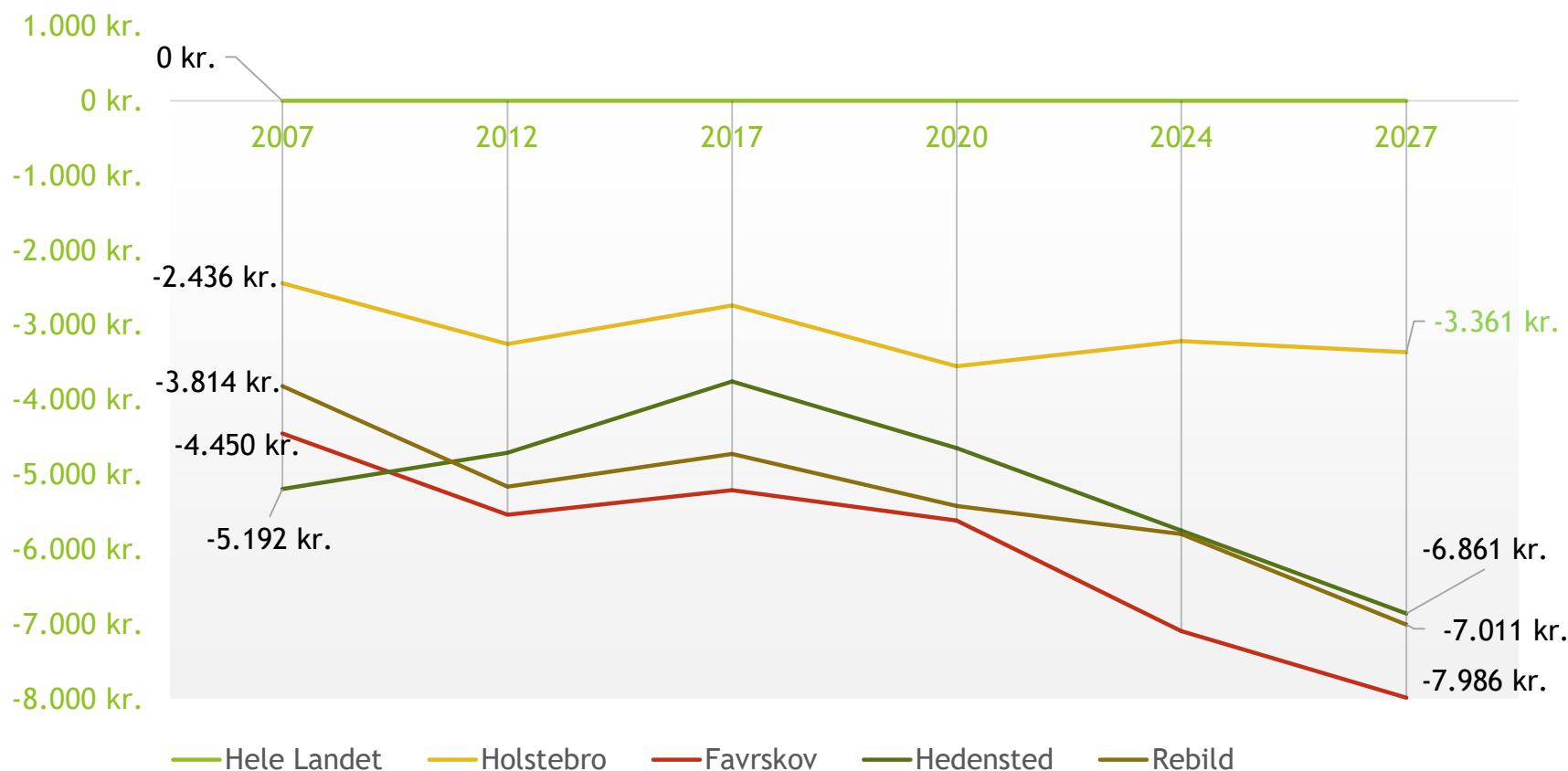
Fokus i debatten om udligning er ofte konflikten mellem hovedstad og yderområder

- ▶ Konsekvensen har været, at:
 - ▶ Andre kommuner - som os - betaler prisen
 - ▶ Udligningskriterierne bevæger sig fra objektive kriterier til specifikke kriterier som rammer eller kompenserer enkelte kommuner
 - ▶ Systemet får lappeløsninger (fx særtilskudspulje til særligt udsatte kommuner)
 - ▶ Kriterierne virker tilfældige og ikke vedligeholdt (fx handicap- og psykiatrikriteriet)
- ▶ Vi er ikke eksperterne, men vi undrer os og spørger os selv om, det der sker, er intentionen...

Vores analyse: Hovedpointer v. Lars Storgaard (C)

- ▶ Kort fortalt en nedadgående økonomisk spiral fra et lavt udgangspunkt

Indtægter: Ugunstig udvikling i finansieringsgrundlag pr. indbygger (2007-2027)

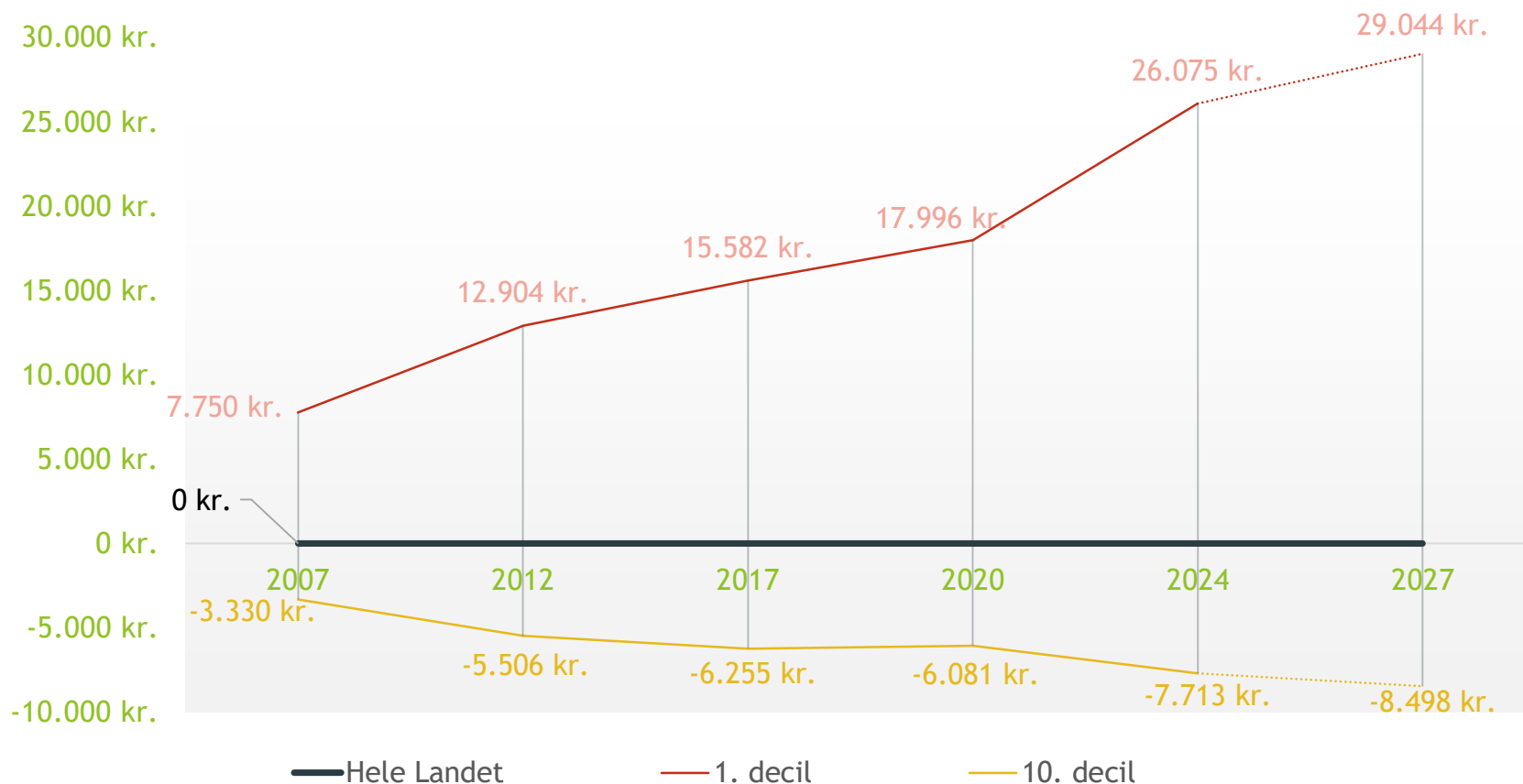
Finansieringsgrundlaget er summen af tilskud, udligning og skatteindtægter

Udviklingen fra 2007-2027 viser afvigelsen i finansieringsgrundlaget pr. borger i forhold til landsgennemsnittet

Udviklingen viser, hvordan alle fire kommuner fra 2007 til 2027 får et lavere finansieringsgrundlag pr. indbygger set i forhold til landsgennemsnittet:

- Hedensted (-1.669 kr.)
- Holstebro (-925 kr.)
- Rebild (-3.197 kr.)
- Favrskov (-3.536 kr.)

Indtægter: Gabet i finansieringsgrundlag pr. borger vokser og vokser

Finansieringsgrundlaget er summen af tilskud, udligning og skatteindtægter

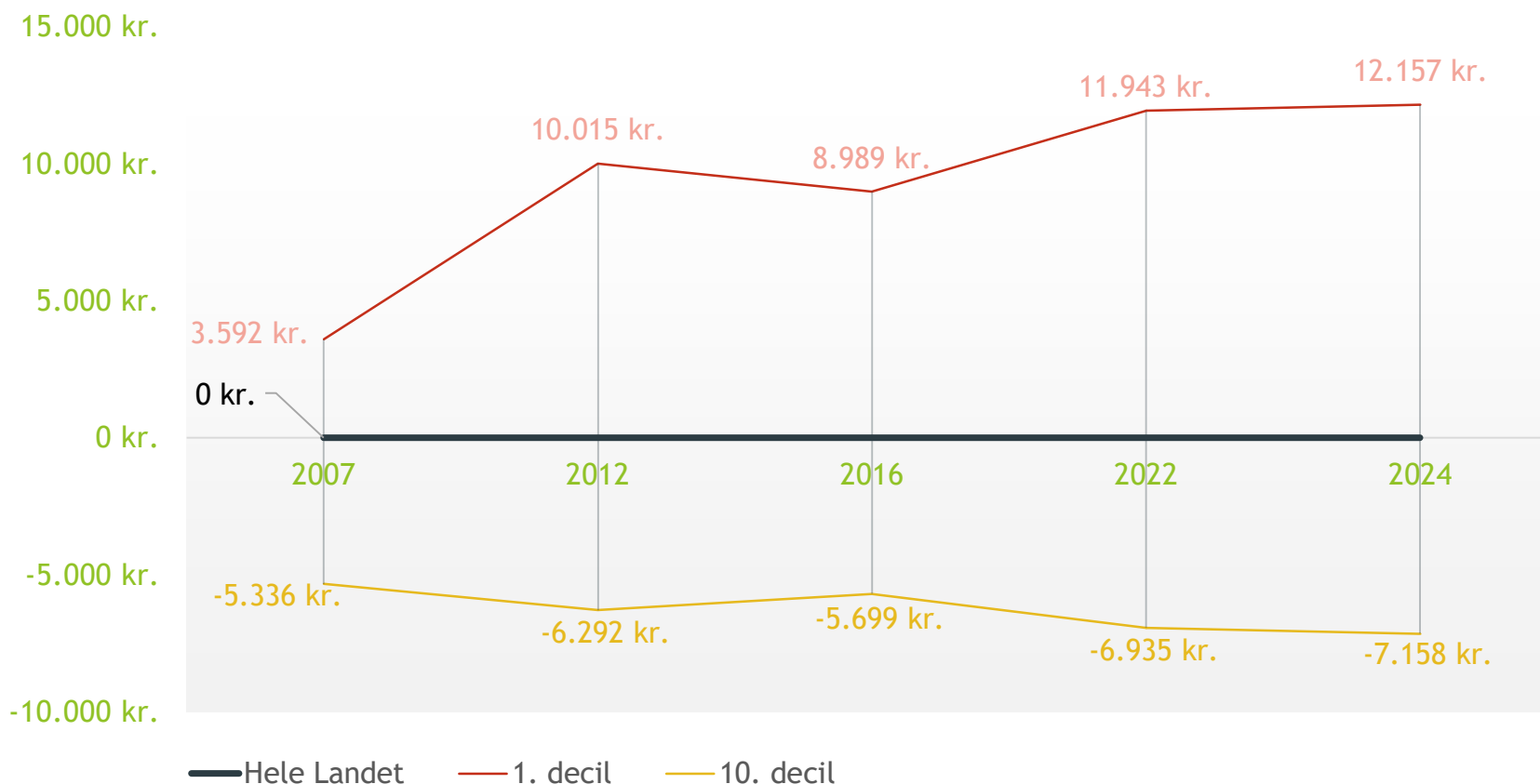
Grafen viser forskellen mellem kommuner med den **højeste og laveste finansiering pr. borger**

Udviklingen er opgjort i 10 deciler, som kommunerne er grupperet i, så 1. decil har højest finansieringsgrundlag og 10. decil har laveste finansieringsgrundlag

Hedensted, Rebild, Favrskov og Holstebro befinder sig alle omkring det 10. decil sammen med Frederiksberg, Gentofte og Skanderborg

Udgifter: Opfanges udgiftsbehov korrekt?

Udviklingen i udgiftsbehov pr. borger

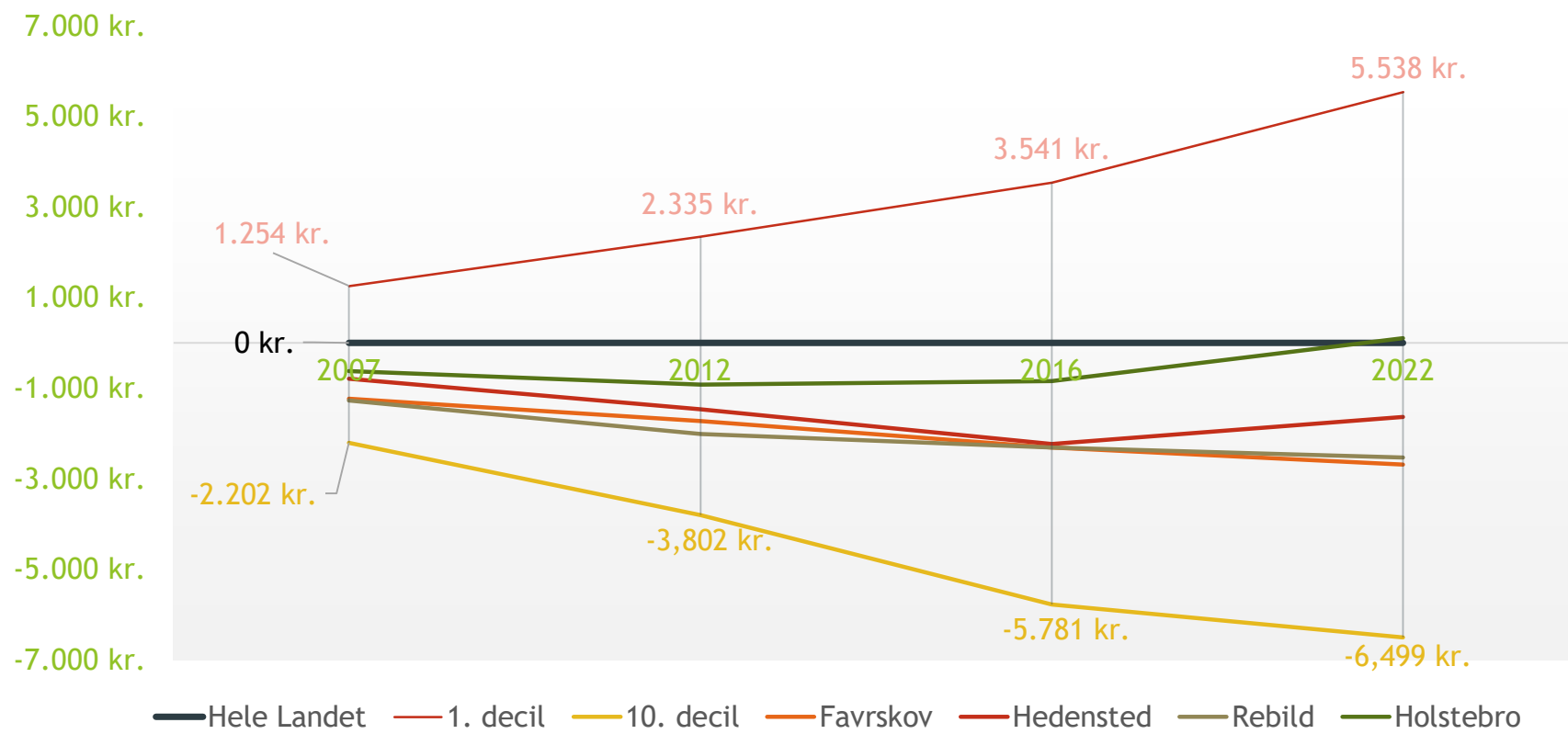

Grafen viser forskellen mellem de kommuner, der har det **højeste og laveste udgiftsbehov** i alt pr. borger som opgjort gennem udligningssystemet.

Udviklingen er opgjort i 10 deciler, som kommunerne er grupperet i, så 1. decil har højest udgiftsbehov og 10. decil har laveste udgiftsbehov pr. indbygger

Hedensted, Rebild og Favrskov befinder sig alle omkring det 10. decil sammen med eksempelvis Frederiksberg, Aarhus og Gentofte

De reelle overførselsudgifter viser at opgørelsen af udgiftsbehovet er skæv!

Grafen viser forskellen mellem de kommuner, der har de højeste og laveste overførselsudgifter

De fire kommuners udgiftsbehov, som opgjort gennem udligningssystemet, ligger langt fra de reelle overførselsudgifter

De teoretiske og konstaterede udgifter ligger langt fra hinanden!

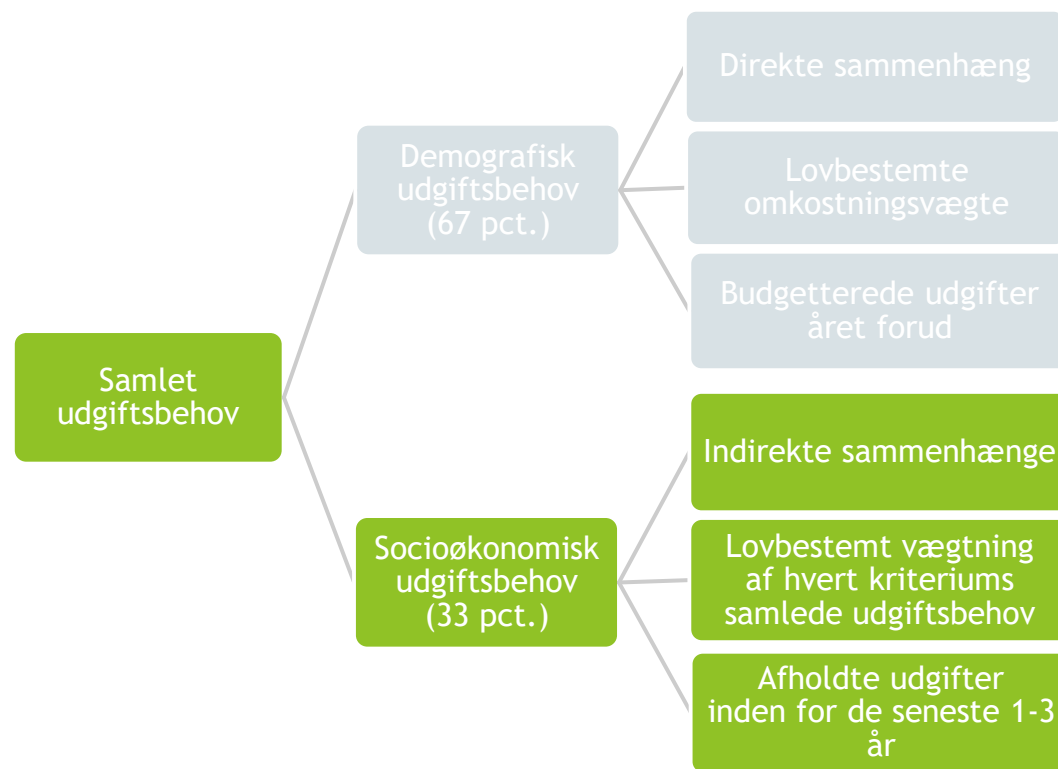
Vores analyse: Nedslag i mulige systemfejl v. Jesper Greth (V)

- ▶ Vi er ikke eksperterne – det er I! Men vi undrer os over flere forhold i bl.a. den socioøkonomiske udgiftsbehovsopgørelse

Gældende for det kommunale tilskuds- og udligningssystem opgøres hver kommunes udgiftsbehov igennem den demografiske og socioøkonomiske udgiftsbehovsopgørelse, hvoraf førstnævnte vægter 67 pct., mens den **socioøkonomiske opgørelse har en vægt på 33 pct.**

For statsgarantien 2024 udgør det samlede udgiftsbehov 439,3 mia. kr., hvoraf de 294,3 mia. kr. opgøres via det demografiske udgiftsbehov, mens **de resterende 145,0 mia. kr. afspejles via de 18 socioøkonomiske kriterier.**

Nedslag i mulige systemfejl

Tre nedslag i de socioøkonomiske kriterier

	Enhedsværdi	Overordnede udgiftsområder	Vægt
20-59 årige uden beskæftigelse over 5 pct.	76.118	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	19 pct
25-49 årige uden erhvervsuddannelse	79.561	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	13 pct
Billig privat udlejning m.m	33.038	Boligstøtte-, beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	6 pct
Psykiatriske patienter	21.873	Ældre-, handicap- og området for udsatte børn og unge, beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	2 pct
Almene boliger	34.352	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	12 pct
Børn i familier hvor forsørgerne har lav uddannelse	230.880	Beskæftigelsesområdet og området for udsatte børn og unge	9 pct
Enlige på 65 år og derover	8.217	Ældre- og boligstøtteområdet	3 pct
Personer med lav indkomst i tre ud af fire år	63.399	Beskæftigelsesområdet og området for udsatte børn og unge	5 pct
Udviklingshæmmede og øvrige handicappede	130.969	Ældre-, handicap- og området for udsatte børn og unge	4 pct
Indvandrere og efterkommere	15.040	Området for udsatte børn og unge	6 pct
20-59 årige i arbejde med færdigheder på grundniveau	6.330	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	4 pct
0-15 årige børn af enlige forsørgere	18.336	Området for udsatte børn og unge, skoler og dagpasning	2 pct
0-17 årige børn som har flyttet kommune mindst tre gange	142.195	Området for udsatte børn og unge	3 pct
45-64 årige med begrænset erhvervs erfaring	39.857	Beskæftigelses-, dagpenge- og førtidspensionsområdet	5 pct
Regional ledighed for forsikrede ledige	47.146	Dagpengeområdet	2 pct
Gennemsnitlig afstand til arbejdspladser	702	Beskæftigelses- og førtidspensionsområdet	2 pct
Befolkningstæthedskriterium (justeret rejsetidskriterie)	193	Strukturelle problemstillinger (serviceudgifter)	1 pct
Middellevetidskriterium	947	Ældre- og sundhedsområdet	2 pct

For hvert kriterie skal der eksistere en sammenhæng mellem det, som kriteriet opgør, og de udgiftsområder de dækker

Da kriterierne er indirekte, er sammenhængen ikke 1:1

På eksempelvis førtidspensionsområdet ved vi dog, at kriterierne rammer skævt:

"(...) at de socioøkonomiske udgiftsbehovskriterier på førtidspensionsområdet isoleret set "skyder over" på udgifterne i bykommunerne og under i yderkommunerne og mellemkommunerne."
Finansieringsudvalget, 2018

Tre nedslag i de socioøkonomiske kriterier

1. **20-59 årige uden beskæftigelse over 5 pct:** Ingen graduering af udligning i forhold til tilknytning til arbejdsmarkedet hvilket giver forkerte økonomiske incitamentener
2. **Psykiatriske patienter** samt...
3. **...udviklingshæmmede og øvrige handicappede:** Diagnosticeringen af handicappede borgere er begrænset, ligesom datakvaliteten er det. Forkerte økonomiske incitamentener, som også afhængig af sygehusenes meget forskellige datavaliditet

Den socioøkonomiske udgiftsbehovsopgørelse afspejler indirekte sammenhænge

Det kan skabe en vilkårlighed i forhold til fordelingen af udligning, negativ incitamentsstruktur og fordeling på baggrund af tvivlsomt datagrundlag

Vi skønner ovenstående er tilfældet, hvilket skævrider udligningssystemet betydeligt

Opsamling og konklusioner ved H.C. Østerby (A)

- ▶ Vi er ikke eksperterne, men vi undrer os

Opsamling og konklusioner

- ▶ Vores fire kommuner har et markant faldende finansieringsgrundlag ift. landsgennemsnittet i perioden 2007-2027
- ▶ Det er en nedadgående økonomisk spiral – fra et lavt udgangspunkt

- ▶ Vi er i de laveste kategorier, når vi kigger på samlet finansieringsgrundlag pr. indbygger
- ▶ Vi er i de laveste kategorier, når vi kigger på samlede udgiftsbehov pr. indbygger
- ▶ Når vi sammenligner udgifter på overførselsområdet, så er vi ikke en del af den samme gruppering, men ligger tættere på landsgennemsnittet

- ▶ Vi ligner ikke Aarhus, Frederiksberg og Gentofte på faktiske udgifter pr. indbygger
- ▶ Den socioøkonomiske udgiftsbehovsopgørelse måler skævt!

Tid til politisk handling

- ▶ Det er tid til, at det kommunale udligningssystem bliver gentænkt, inden det økonomiske gab vokser sig for stort
- ▶ Vi mener der skal gennemføres væsentlige ændringer i systemet, før det igen kan leve op til sit formål
- ▶ Vi bidrager fortsat meget gerne til at finde løsninger - uanset hvordan det skal ske

BILAG: Eksterne analyser: "Udgiftspres og faktiske udgifter" og "Skævheder i det kommunale tilskuds- og udligningssystem"

Tak for jeres tid

Vi fortsætter meget gerne dialogen:

Lars Storgaard
Borgmester i Favrskov Kommune
Mail: borgmester@favrskov.dk
Mobil: 24 24 32 77

Ole Vind
Borgmester i Hedensted
Kommune
Mail: Ole.Vind@Hedensted.dk
Mobil: 40 74 71 79

H.C. Østerby
Borgmester i Holstebro Kommune
Mail: h.c.osterby@holstebro.dk
Mobil: 21 44 01 50

Jesper Greth
Borgmester i Rebild Kommune
Mail: bjegr@rebild.dk
Mobil: 40 62 78 52

H. C. Østerby (A)
Holstebro Kommune

Ole Vind (V)
Hedensted Kommune

Jesper Greth (V)
Rebild Kommune

Lars Storgaard (C)
Favrskov Kommune

